

ЛІТЕРАТУРА

1. Иншаков С.М. Зарубежная криминология / С.М. Иншаков. – М.: Издательская группа ИНФРА-М – НОРМА, 1997. – 383 с.
2. Тард Г. Преступник и преступление. Сравнительная преступность. Преступления толпы / Габриэль де Тард; [Сост. и предисл. В.С. Овчинского]. – М.: ИНФРА-М, 2004. – VIII, 391 с. – (Библиотека кримиолога). – С. 12-17.
3. Дюркгайм Еміль. Самогубство: Соціол. дослідж. / Еміль Дюркгайм; [пер. з фр. Л. Кононович]. – К.: Основи, 1998. – 519 с.
4. Резник Г.М. Личность преступника: правовое и криминологическое содержание // В кн. Личность преступника и уголовная ответственность. Правовые и криминологические вопросы / Г.М. Резник. – Саратов: Изд-во Саратовского унив-та, 1981. – 134 с. – С. 29-44.
5. Блувштейн Ю.Д. Методологические проблемы изучения преступности и личности преступника (логико-математический аспект): автореф. дис. на соискание учен. степени докт. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / Ю.Д. Блувштейн. – М., 1975. – 34 с. – С. 18.
6. Васильківська І.П. Кримінологічні аспекти сімейного виховання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / І.П. Васильківська. – К., 2001. – 19 с.
7. Кравець В.П. Статева соціалізація дітей і підлітків: закономірності та гендерні особливості: [монографія] / В.П. Кравець. – Тернопіль: ТНПУ, 2008. – 476 с. – С. 349-351.

УДК 343.26: 343.22 (477)

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗАСУДЖЕНОГО,
ЯКИЙ УХИЛЯЄТЬСЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ,
НЕ ПОВ'ЯЗАНОГО З ПОЗБАВЛЕННЯМ ВОЛІ**

Бандоля Л.Г., ст. інспектор навчального відділу

Чернігівський юридичний коледж

Державного департаменту України з питань виконання покарань

Стаття присвячена вивченню кримінально-правової характеристики особи засудженого, який ухиляється від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, оскільки ухилення від відбування покарання являє собою негативне явище, що обумовлене протиправною суспільно небезпечною поведінкою засудженого.

Ключові слова: особа засудженого; ухилення; покарання, не пов'язане з позбавленням волі; кримінально-правова характеристика.

Бандоля Л.Г. УГОЛОВНО-ПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛИЧНОСТИ ОСУЖДЁННОГО, КОТОРЫЙ УКЛОНЯЕТСЯ ОТ ОТБЫВАНИЯ НАКАЗАНИЯ, НЕ СВЯЗАННОГО С ЛИШЕНИЕМ СВОБОДЫ / Черниговский юридический колледж Государственного департамента Украины по вопросам исполнения наказаний, Украина

Статья посвящена изучению уголовно-правовой характеристики личности осуждённого, который уклоняется от отбывания наказания, не связанного с лишением свободы, поскольку уклонение от отбывания наказания представляет собой негативное явление, которое обусловлено противоправным, общественно опасным поведением осуждённого.

Ключевые слова: личность осуждённого; уклонение; наказание, не связанное с лишением свободы; уголовно-правовая характеристика.

Bandolya L.G. THE CONVICT IDENTITY CRIMINAL CHARACTERISTIC OF THOSE WHO EVADE OF SERVING NON-CUSTODIAL SANCTION / Chernigiv Law College of the State Penitentiary Department of Ukraine, Ukraine

The article is dedicated to analysis of the convict identity criminal characteristic of those who evade of serving non-custodial sanction as evasion of serving sanction is a negative phenomenon determined by illegal socially dangerous conduct of a convict.

Key words: convict identity, evasion, non-custodial sanction, criminal characteristic.

Основним завданням при запобіганні злочинності є поглиблене вивчення особи злочинця. Під особою злочинця розуміють систему негативних соціально значущих властивостей, зв'язків і відносин, у поєднанні із зовнішніми умовами та обставинами, що характеризують людину, винну у вчиненні злочину [3, 29]. Ми, у свою чергу, і враховуючи обмеженість обсягу статті, хочемо зупинитися на вивченні кримінально-правової характеристики особи засудженого, який ухиляється від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі. Адже включення особи злочинця до складу причинного зв'язку, що детермінує злочинну поведінку, стало особливо необхідним у сучасний період суспільного розвитку, оскільки в наш час знищені корінні соціальні причини злочинності, великий інтерес з точки зору етіології злочинності являє особа, яка вчиняє злочин, шляхом вивчення якої можна визначити те, що обумовлює злочинність [5, 106].

Ухилення від покарання являє собою негативне явище, що обумовлене протиправною суспільно небезпечною поведінкою засудженого. Щоб розкрити причини такої поведінки, визначити першочергові заходи її запобігання, необхідно охарактеризувати осіб, які ухиляються від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі.

Дослідженням особи злочинця займалися такі вчені, як Ю.М. Антонян, Ю.В. Александров, Г.А. Аванесов, Ю.Д. Блувштейн, П.С. Дагель, В.В. Гульдман, О.Б. Сахаров та інші. Останнім часом помітний внесок у розробку наукових підходів до вивчення особистості засуджених у вітчизняній науці кримінально-виконавчого права та кримінології здійснили роботи В.С. Батиргарєєвої, І.Г. Богатирьова, В.В. Голіни, І.М. Даньшина, Т.А. Денисової, О.М. Джужи, В.П. Ємельянова, А.П. Закалюка, О.Г. Колба, А.Х. Степанюка, С.І. Халимона та інших.

Проведені вченими дослідження були направлені перш з все на вивчення особи злочинця в цілому, або тих із них, які ухилялись від відбування покарання у виді позбавлення волі на певний строк. Між тим специфіка виконання (відбування) покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, спонукає нас до вивчення особи засудженого, який ухиляється від відбування покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (далі – ППОППЗПД), виправних та громадських робіт, що, на нашу думку, має також свої особливості. А також, враховуючи істотно важливе значення вирішення означених питань, ми намагаємося дослідити кримінально-правову характеристику особи засудженого, який ухиляється від відбування покарання, з метою визначення суттєвих ознак та закономірностей такої протиправної поведінки з боку засудженого як ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі. Постановка відповідного завдання також обумовлена тим, що різновид підходів до названої проблеми вказує на недостатнє її наукове осмислення як базового компонента запобіжної діяльності.

Метою статті є аналіз кримінально-правової характеристики особи засудженого, який ухиляється від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, а також виявлення особливостей, що виділяють його з-поміж інших підоблікових осіб.

Вивчення особи засудженого, який ухиляється від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, буде більш повним та успішним, якщо воно буде досліджене через призму статистичних закономірностей, виявлених при дослідженні засуджених, які перебувають на обліку в кримінально-виконавчій інспекції (далі – КВІ).

В основу даної статті лягли результати досліджень матеріалів судових рішень за вироками, винесеними у 2005-2010 роках, облікових справ у КВІ, а також результати анкетування засуджених, які перебувають на обліку у КВІ та мають дисциплінарні стягнення за ухилення від відбування покарання у виді ППОППЗПД, виправних та громадських робіт або письмове попередження про притягнення до кримінальної відповідальності за ухилення, а також серед осіб, які, на думку працівника КВІ, входять до групи ризику як засуджені, які з великим ступенем вірогідності можуть ухилитися від відбування покарання.

Значення *кримінально-правової характеристики* засуджених, які ухиляються від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, проявляється у тому, що ці дані дають уявлення

про риси особистості засудженого, які призвели його до ухилення від покарання та вчинення нового злочину. Ці ознаки дають необхідні відомості про вчинений злочин, його правові характеристики, є значущими для правильної кваліфікації вчиненого злочину та індивідуалізації покарання, що визначається судом.

У кримінологічній науці під кримінально-правовою характеристикою особи злочинця розуміють дані про склад вчиненого злочину, спрямованість і мотивацію злочинної поведінки, одноособовий чи груповий характер злочинної діяльності, форму співучасті, інтенсивність кримінальної діяльності, наявність судимостей тощо [4, 97].

Так, проведене нами анкетування серед засуджених, схильних до такої протиправної поведінки, як ухилення від відбування покарання, вказує на те, що до засудження більше 1/3 зазначеної категорії осіб притягалися до: адміністративної відповідальності за порушення громадського порядку (19,5 %); дисциплінарної відповідальності за запізнення та невихід на роботу (17,9 %); матеріальної (6,1 %). При цьому до 65,1 % досліджуваної категорії осіб застосовувалися заходи попередження, до 28,1 % вони застосовувалися неодноразово, 34,8 % осіб не піддавалися такому впливу. З більшою половиною вивчених осіб (55,7 %) у КВІ проводилися профілактичні бесіди у виді заслуховування у КВІ.

Особи, засуджені до покарання у виді громадських робіт, які ухилялися від його відбування, до засудження неодноразово притягувалися до адміністративної відповідальності за дрібне хуліганство, жебракування, розпиття спиртних напоїв у громадських місцях, вчинення сварок на побутовому ґрунті.

Характеристика правопорушень, вчинених даною категорією осіб, виглядає наступним чином: за дрібне хуліганство до відповідальності притягалося 5,4 %, за вживання спиртних напоїв – 9,5%, порушення в побуті – 1,1 %.

Що стосується осіб, засуджених до покарання у виді ППОППЗПД, які ухиляються від відбування покарання, то серед них лише подекуди зустрічаються особи, які мали проблеми із законом до засудження. Найбільш розповсюдженим видом стягнення, що застосовувалося до даної категорії осіб, є письмове попередження про притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності за вчинення протиправних дій.

На сьогодні одним із розповсюджених злочинів, за вчинення якого передбачено застосування покарання у виді ППОППЗПД, є порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортним засобом (ст.286 КК України); питома вага даної категорії засуджених, які ухиляються від відбування покарання у виді ППОППЗПД, становить 32,9 %. Пояснення цьому можна знайти саме в тому, що засуджені за вчинення даного виду злочину, крім обраної професії водія, не мають можливості працевлаштуватися на іншу роботу за іншою спеціальністю. Попит на кваліфікованих водіїв зростає з кожним роком. Це, перш за все, пов'язано зі стрімким ростом індустрії міст, де досить широко використовується праця водіїв для перевезень пасажирів у міському та приміському транспорті.

Друге місце посідають особи, засуджені за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів (ст.212 КК України) (27,4%). Фінансові кризи, які переживає не тільки України, а й інші країни світу, призводять до збіднілості саме малого підприємництва. Купівельна спроможність громадян України значно знизилась за останні роки, тому і рівень прибутковості знизився, а як наслідок – і можливість повноцінно та своєчасно сплачувати податки до державного бюджету. Засуджені до покарання у виді ППОППЗПД за ст.212 КК України після засудження продовжують займатися підприємницькою справою, без реєстрації, шляхом здійснення виїзної торгівлі за межі того населеного пункту, де здійснювалася торгівля до засудження. Кожен другий підприємець із числа засуджених до покарання у виді ППОППЗПД, за даними нашого дослідження, на питання: „Чим ви будете займатися після відбуття покарання?“, відповів: „Бізнесом”.

Досить розповсюдженою формою ухилення від відбування покарання у виді ППОППЗПД є зайняття видом діяльності, можливої за умови отримання спеціального дозволу або ліцензії, шляхом оформлення документів, що дають право займатися тим чи іншим видом діяльності, на іншу особу, яка не позбавлена в законному порядку такого права.

Позбавлення дозволу на полювання, зайняття рибальством не є стримуючим фактором для рибалок та мисливців, які продовжують займатися „улюбленою справою” у заборонений для відлову (відстрілу) час та місці. Але в даному випадку потрібно кваліфікувати дії засудженого як ухилення від відбування покарання у виді ППОПЗПД з урахуванням ступеня суспільної небезпеки вчиненого злочину та розміру заподіяної шкоди. Так, у КК України передбачено низку статей, санкції яких передбачають кримінальну відповідальність за вчинення подібних дій (ст.205 КК України – фіктивне підприємництво, ст.249 КК України – незаконне зайняття, рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом тощо).

Таблиця 1

Розподіл засуджених, які ухиляються від відбування покарання у виді ППОПЗПД, залежно від складу злочину, %

Вид злочину	ст. КК України	Всього, %
зловживання владою або службовим становищем	ст. 364	6,3%
ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів	ст. 212	27,4%
порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортним засобом	ст. 286	32,9%
викрадення шляхом демонтажу або іншим засобом електричних мереж, кабельних ліній зв'язку та їх обладнання	ст. 188	12,3%
незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення або пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту	ст. 309	11,4%
перевищення влади або службових повноважень	ст. 365	2,7%
привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем	ст. 191	4,3%
грубе порушення законодавства про працю	ст. 172	2,0%
службове підроблення	ст. 366	0,7%

З року в рік зменшується чисельність осіб, до яких судами застосовується кримінальне покарання у виді виправних робіт. Так, у порівнянні з 2009 роком, цей показник зменшився майже на 6 % [1, 5].

Але кількість ухилень від відбування даного виду покарання залишається високою.

Таблиця 2

Розподіл засуджених, які ухиляються від відбування покарання у виді виправних робіт, залежно від складу злочину, %

Вид злочину	ст. КК України	Всього, %
крадіжка	ст. 185	28%
хуліганство	ст. 296	24%
незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення або	ст. 309	14,7%

пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту		
умисне тяжке тілесне ушкодження	ст. 121	0,3%
грабіж	ст. 186	8,4%
порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортним засобом	ст. 286	27,9%
умисне легке тілесне ушкодження	ст. 125	1,9%
умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження	ст. 122	1,1%
неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником	ст. 140	0,2%
на підставі застосування заміни невідбутої частини покарання більш м'яким	ст.82	37,2%

У порівнянні із загальною чисельністю засуджених до покарання у виді виправних робіт, кількість засуджених до громадських робіт у порівнянні з 2009 роком збільшилась на 56%. Майже 33% засуджених, які ухиляються від відбування покарання у виді громадських робіт, відбувають покарання за вчинення крадіжок, 4,3% – грабежів та 0,7% – за хуліганство.

Таблиця 3

Розподіл засуджених, які ухиляються від відбування покарання у виді громадських робіт, залежно від складу злочину, %

Вид злочину	ст. КК України	Всього, %
порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом	ст. 213	19,8%
хуліганство	ст. 296	16,1%
крадіжка	ст. 185	14,6%
умисне легке тілесне ушкодження	ст. 125	1,7%
на підставі застосування заміни невідбутої частини покарання більш м'яким	ст. 82	45,9%

Отже, найбільш розповсюдженими видами злочинів серед засуджених, які ухиляються від відбування покарання у виді виправних та громадських робіт, є крадіжка, розбій, грабіж та завдання шкоди різного ступеня тяжкості. Це свідчить про те, що мета покарання у виді виправних та громадських робіт не досягається повною мірою. Це також підтверджується результатами анкетування співробітників КВІ, які на питання „Чи досягається, на їх думку, мета покарання при застосуванні виправних та громадських робіт?” відповіли наступним чином: так – 36 (21%), ні – 48 (28,1%), частково – 87 (50,9%).

Також в останні роки чітко простежується тенденція до збільшення кількісних показників ухилень від відбування покарання у виді виправних та громадських робіт засудженими, яким даний вид покарання замінено на більш м'яке в порядку, передбаченому ст. 82 КК України.

У цьому випадку вчинення нового (рецидивного) злочину пов'язане з помилками судів, які не врахували належним чином характер та суспільну небезпеку вчиненого діяння і асоціальну установку особистості підсудного, адже підставами для заміни невідбутої частини покарання більш м'яким є виконання двох умов: відбуття визначеної законом частини покарання, а також досягнення засудженим визначеного ступеня виправлення – „став на шлях виправлення”.

Не вдаючись у дискусію з приводу тлумачення даного поняття, лише зазначимо, що цифри вчинення повторних злочинів особами, яким виправні роботи призначені у порядку ст.82 КК України, свідчать про формалізм при визначенні ступеня виправлення засудженого в установах

виконання покарань, а також про загрозливу тенденцію – виконання плану за ст.ст.81 та 82 КК України, який останні 2 роки існує в установах виконання покарань.

Також однією з основних ознак у кримінально-правовій характеристиці особи злочинця є мотив вчинення злочину, що виступає рушійною силою тих або інших проступків, дій людини. Слід відзначити, що покарання, не пов'язане з позбавленням волі, є альтернативою позбавлення волі та відрізняється своєю гуманністю та меншим ступенем суворості каральних елементів. Але, на жаль, даний факт не є беззаперечним твердженням того, що призначивши особі, винній у вчиненні злочину, покарання, не пов'язане з позбавленням волі, можливо уникнути ухилення від його відбування. Тому не буде перебільшенням твердження, що основою криміногенної мотивації ухилення від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, є небажання відбувати даний вид покарання, існування якого безпосередньо пов'язано з існуванням покарання взагалі.

Дані, отримані нами при проведенні дослідження, дозволяють зробити висновок про те, що більшість засуджених, які ухиляються від відбування покарання у виді ППОПЗПД, громадських та виправних робіт, серед основних видів мотивації ухилення від відбування покарання визначили: небажання відбувати покарання через несправедливість винесеного вироку (6,3 % респондентів); прагнення зустрічі з друзями (18,9 %); вирішення важливих сімейних та побутових питань (17,3 %); безоплатність призначеного виду громадських робіт (15,9 %); непрестижність призначеного виду громадських робіт (7,1 %); відсутність можливості влаштуватися на нову роботу через судимість та відсутність спеціальності (ППОПЗПД) (9,7 %); легковажність та несерйозність сприйняття засудження (11,3 %), решту склали засуджені, які ухилилися від відбування покарання та не змогли пояснити свою поведінку, задовольнившись відповіддю „не можу пояснити” (13,5%).

Пов'язано це, перш за все, з тим, що засуджений не може погодитись із тими правобмеженнями, що застосовуються до нього відповідно до вироку суду; адаптуватися до нового соціального статусу засудженого, саме тому, що залишаються на волі і стереотипно, часом несвідомо, поведуться так, як до засудження [6, 120].

На питання „У чому саме засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, вбачають каральний елемент призначеного покарання?” більшість осіб відповіли – у самому факті засудження (47,4%); інші – у примусовому характері виконуваної роботи (27,6 %); у забороні обіймати певну посаду або займатися певною діяльністю (18,7%); 6,3% респондентів вказали власний варіант відповіді (у неможливості змінювати місце роботи за вподобанням у будь-який час, відрахуванні відсотку із заробітку (засуджені до покарання у виді виправних робіт), безоплатному виконанні призначених робіт (засуджені до покарання у виді громадських робіт), неможливості знайти роботу за спеціальністю, навіть після зняття судимості (ППОПЗПД).

Із числа осіб, які мають письмове попередження за раніше вчинене порушення, на момент опитування тільки 25,1% респондентів визнавали призначений вид покарання справедливим; 50,4% – несправедливим, оскільки, на їхню думку, злочину не було; 21,8% вважають покарання справедливим, але занадто суворим.

Також на основі проведених нами досліджень було встановлено, що в період відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, засуджені ухиляються вже протягом року після взяття на облік. Так, у період до трьох місяців ухилилися від відбування покарання 23,9 %; від 3 до 6 місяців – 11,5 %; від 6 місяців до 1 року – 47,6 %; від 1 року до трьох років – 17 %. Отриману інформацію можна пояснити так. По-перше, дається в знаки недосконалість процедури вивчення особи правопорушника на досудових та судових стадіях кримінального процесу. По-друге, наявні недоліки в роботі органів із контролю та нагляду за особами, які перебувають на обліку КВІ [2, 185].

У процесі анкетування осіб, які перебувають на обліку у КВІ, 18,3% засуджених стверджували, що за час відбування покарання дільничний інспектор відвідував за місцем проживання їх раз на 2-3 місяці, або взагалі не відвідував (строк відбутого покарання на момент опитування становив 7 місяців).

Однією зі складових кримінально-правової характеристики особи злочинця є судимість, що демонструє не тільки факт наявності найбільш суворих кримінально-правових наслідків для особи, яка, маючи їх, знову стає на злочинний шлях, і, крім того враховується як обставина, що

обтяжує покарання (ст.67 КК України). Вчинення під час або після відбування покарання нового злочину або ухилення від відбування покарання свідчить про неспроможність цього інституту запобігти подібним негативним явищам, напевно, у зв'язку зі стійкістю криміногенних рис таких суспільно небезпечних представників кримінального світу – злочинців, які не стали на шлях виправлення.

Результати дослідження дають підстави для висновку, що з числа засуджених, які ухиляються від відбування покарання, 28,5% мають 1 судимість, 44% – 2 судимості, 3 і більше судимості – 22,3%, 5,2% – ті, стосовно яких вона була знята чи погашена. Засуджені, які мають 2 та 3 судимості, – це переважно особи, яким покарання у виді позбавлення або обмеження волі замінено у порядку, передбаченому ст.82 КК України.

З огляду на це ми підтримуємо тезу С.І. Халимона, який зазначає, що залишається важливою проблема рецидиву злочинів серед засуджених, які перебувають на обліку КВІ [2, 176].

Із загальної кількості судимих осіб раніше вже засуджувалися до покарань у виді ППОППЗПД 15 % респондентів, виправних та громадських робіт – 9,3%; 7,4% засуджувались до таких покарань неодноразово.

Так, результати узагальнення проведеного серед засуджених анкетування показали, що трохи більше чверті засуджених (27,1%) вбачають мету покарання у карі за вчинений злочин, майже така ж частина засуджених (23,7 %) – у виправленні тих, хто вчинив злочин, решта засуджених – у відновленні справедливості, в утриманні засуджених та інших осіб від вчинення злочинів. Деякі засуджені на поставлене питання відповіли банально: „Ні в чому”.

Найбільша частка ухилень серед облікових осіб припадає на засуджених, яким призначено нетривалі строки кримінального покарання. Так, кількість засуджених, які ухиляються від відбування досліджуваних нами видів покарання, у співвідношенні строку призначеного покарання та процента ухилень, становить: засуджені на строк від 1 до 2 років – 18,7%; від 2 до 3 років – 11,6%; засуджені до покарання на строк до 6 місяців та від 6 місяців до 1 року – 69,7%.

Таким чином, у процесі вивчення засуджених, які ухиляються від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, виявлено основні тенденції, які характеризують кримінально-правову характеристику цих осіб. Встановлено, що абсолютну більшість осіб, які ухиляються від відбування покарання, складають засуджені, яким покарання, не пов'язане з позбавленням волі призначене у порядку, передбаченому ст.82 КК України (71,3%). Більшість вчинених ними злочинів (56,3 %) спрямована проти власності, 80 % засуджених мають вимушену потребу до вчинення протиправних дій, що призводить до порушення встановленого порядку та умов відбування досліджуваних нами видів покарання. Здебільшого це засуджені, які до засудження неодноразово притягалися до адміністративної, дисциплінарної чи іншої відповідальності; вчинили ухилення після відбуття незначної частини строку призначеного покарання (від 6 місяців до 1 року); мають не одну судимість за раніше вчинені злочини; не вважають призначений вид кримінального покарання справедливим і, як наслідок, таким, що суперечить особистісно визначеним правилам життєдіяльності.

На підставі вивчення кримінологічної характеристики особи засудженого, який ухиляється від відбування покарання (зокрема, її кримінально-правових ознак), ми маємо змогу скласти картину про найбільш типовий детермінаційний комплекс, що в подальшому дослідженні стане основою щодо розробки заходів із запобігання такій протиправній поведінці з боку засуджених, які ухиляються від відбування покарання, не пов'язаного з позбавленням волі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітична інформація про деякі результати діяльності кримінально-виконавчої інспекції Державної кримінально-виконавчої служби України у першому півріччі 2010 року: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kvs.gov.ua/ogoloshenia/dodatok.pdf>
2. Богатирьов І.Г. Кримінально-виконавча інспекція як суб'єкт запобігання злочинам: [монографія] / І.Г. Богатирьов, С.І. Халимон. – Х.: Харків юридичний, 2009. – 320 с.
3. Кримінологія: навч. посіб. / О.М. Джу́жа, В.В. Васи́левич, Ю.Ф. Іва́нов, П.М. Опа́сенко, В.Г. Пше́ничний, В.Г. Сюра́вчик; За заг. ред. О.М. Джу́жи. – К.: Пре́цедент, 2004. – 208 с.

4. Курс криминології: Загальна частина: підручник: у 2 кн. Кн. 1 / О.М. Джужа, П.П. Михайленко, О.Г. Кулик та ін.; За заг. ред. О.М. Джужа. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.
5. Личность преступника и уголовная ответственность. Межвузовский научный сборник. – Саратов: Издательство Саратовского университета, 1979. – Вып. 1. – 136 с.
6. Старков О.В. Криминологические проблемы исполнения уголовного наказания: дисс. на соиск. учен. степени доктора юрид. наук за спец.: 12.00.08 / Старков Олег Викторович. – М., 2003. – 429 с.

УДК 343.814: 159.96

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІЗНАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ СПІВРОБІТНИКІВ ВИПРАВНИХ КОЛОНІЙ СЕРЕДНЬОГО РІВНЯ БЕЗПЕКИ

Богатирьов А.І., експерт-криміналіст

УМВС України в Чернігівській області

У статті автором розглядаються методологічні засади дослідження пізнання професійної деформації співробітників виправних колоній середнього рівня безпеки.

Ключові слова: методологічні засади, професійна деформація, персонал, виправні колонії середнього рівня безпеки.

Богатырев А.И. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ПОЗНАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕФОРМАЦИИ СОТРУДНИКОВ ИСПРАВИТЕЛЬНЫХ КОЛОНИЙ СРЕДНЕГО УРОВНЯ БЕЗОПАСНОСТИ / УМВД Украины в Черниговской области, Украина

В статье автором рассматриваются методологические основы исследования познания профессиональной деформации сотрудников исправительных колоний среднего уровня безопасности.

Ключевые слова: методологические основы, профессиональная деформация, персонал, исправительные колонии среднего уровня безопасности.

Bogatiryov A.I. THE METHODOLOGICAL BASIS OF PERCEPTION RESEARCH OF PROFESSIONAL DEFORMATION OF MEDIUM SECURITY LEVEL PENAL COLONIES STAFF / BMIA in Chernigiv region, Ukraine

The article is dedicated to analysis of the methodological basis of perception research of professional deformation of medium security level penal colonies staff.

Key words: methodological basis, professional deformation, staff, medium security level penal colonies.

Методологія в широкому значенні – це вчення про методи пізнання. Метод пізнання – це способи та прийоми пізнання та перетворення дійсності у відповідності до установок діалектико-матеріалістичної методології на основі системи конкретних методик [8, 8]. Методологія водночас є теорією методів пізнання, сукупністю теоретичних принципів, логічних прийомів і способів дослідження явищ, а також системою певних підходів, принципів і категорій, які опосередковують загальні властивості й зв'язки об'єктивного буття і наукового пізнання [6, 78]. Зміст і покликання методології – науковий пошук оптимальних, найбільш раціональних шляхів, методів і засобів пізнання об'єктів.

Сучасна юридична наука не дає чіткого визначення поняття «методологія юридичної науки». В юридичній літературі висловлювалась слушна думка стосовно того, що методологія є найзагальнішим, а щодо окремої галузі знання – загальним науковим керівництвом до дії, концептуальною єдністю ряду моментів: ідей, принципів, методів тощо, які становлять базис (пізнавальний стрижень) певної системи знань [4, 12]. Відомий вітчизняний вчений С.С. Сливка вважає, що «під методологією слід розуміти набуті установки, сформовані погляди, сформований кут зору і взагалі світогляд, який можна реалізувати за допомогою певних методів, підходів і засобів. Самі установки без методів не реалізуються, не є дієвими. Але використання методів потребує певних правил, які загалом іменуються методикою» [7, 6]. Іншої думки з цього приводу дотримується Д.А. Керімов, який методологію ототожнює із